
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΝΤΑΒΙΝΤ-ΝΕΕΛ

**Μια πρωτοπόρα γυναίκα
εξερευνήτρια**

**Μια ριζοσπαστική φεμι-
νίστρια στις ιδέες και
στη ζωή της**

της Πωλίνας Λάμψα

Η Αλεξάνδρα Νταβίντ-Νέελ που γεννήθηκε στα περίχωρα του Παρισιού στις 24 Οκτωβρίου του 1868, ήταν ένα φαινόμενο για την εποχή της. Επαναστάτρια στις ιδέες, είχε το θάρρος να εφαρμόσει τις αρχές της και στη ζωή της. Κι' είναι σίγουρο ότι αυτά που έκανε στη διάρκεια της πολυτάραχης και μακροχρόνιας ζωής της, πολλές από μας δεν θα τολμούσαν να τα επιχειρήσουν ακόμα και σήμερα.

Για να ξεφύγει απ' το μελαγχολικό οικογενειακό της περιβάλλον, η μικρή Αλεξάνδρα είχε την παράδοξη συνήθεια για κείνα τα χρόνια, να το σκάει απ' το σπίτι της. Είναι εντυπωσιακό ότι για πρώτη φορά το έσκασε απ' τους γονείς της σε ηλικία πέντε χρονών. Από τότε αγαπούσε τη φύση και είχε τη περιέργεια της εξερευνήτριας. Όταν γίνεται επτά χρονών η οικογένεια Νταβίντ μετακομίζει στις Βρυξέλλες. Η ζωή εκεί είναι πληκτική και η μόνη της παρηγοριά είναι να πηγαίνει στο σταθμό και να κοιτάζει τα τραίνα που φεύγουν ονειρευόμενη μακρινά ταξίδια. Σε ηλικία δεκαπέντε χρόνων δεν αντέχει άλλο και το σκάει για μερικές μέρες. Διασχίζει με τα πόδια τη Βελγική ακτή, περνάει στην Ολλανδία και καταλήγει στην Αγγλία. Μόνο όταν της τελειώνουν τα λεφτά της παίρνει την απόφαση να γυρίσει πίσω. Στην εποχή μας χιλιάδες έφηβοι το σκάνε κατά διαστήματα απ' το σπίτι τους. Πρέπει να φανταστούμε όμως τι σκάνδαλο ήταν για τον 19ο αιώνα, η περιπέτεια της Αλεξάνδρας, όπου οι νέες κοπέλλες δεν απομακρύνονταν απ' την οικογένειά τους παρά για να πάνε γαμήλιο ταξίδι. Το επόμενο ταξίδι της η νεαρή δεσποινίς Νταβίντ το προγραμματίζει καλύτερα. Για ν' ανακαλύψει την Ιταλία μεταμφιέστηκε σε κυρία, με καπέλλο με βέλο και βέρα. Ήδη κάνει όνειρα για το μέλλον της.

«Μαμά, οι επιστήμες με ελκύνουν όσο κι' η φιλοσοφία κι' η ιστορία των θρησκειών. Μόλις βγω απ' τη σχολή καλογριών θέλω να σπουδάσω ιατρική. Ποιά είναι η γνώμη σας;» γράφει στη μητέρα της. «Είσαι θιότρελλη κόρη μου,» απαντάει εκείνη. «Γιατρός! Ήδη οι άντρες δεν πολυκαταλαβαίνουν αυτά τα πράγματα, μια γυναίκα λοιπόν...».

Στα δεκαοκτώ της χρόνια πάει και συζητάει ώρες μ' ένα φίλο του πατέρα της τον Ελυζέ Ρεκλύ, κι' ασπάζεται τον αναρχισμό. Στο σπίτι του Ρεκλύ συγκεντρώνονται όλοι οι αναρχικοί της Ευρώπης. Εξόριστοι, ποιητές, φιλόσοφοι, ιδιόρρυθμοι.

Την εποχή εκείνη αρχίζει να έχει αλληλογραφία με διάφορους ανθρώπους που ενδιαφέρονται όπως κι' αυτή για τα πολιτικά και θρησκευτικά προβλήματα. Μια Αγγλίδα γνωστή της την παρακινεί να έρθει στο Λονδίνο για να γίνει μέλος της Εταιρίας Υπέρτατης Γνώσης που ασχολείται με τις Ανατολικές θρησκείες και φιλοσοφίες. Στο Λονδίνο η Αλεξάνδρα μένει στο κτίριο της Εταιρίας όπου επικρατεί μια μυστηριώδης ατμόσφαιρα. Διάφοροι ιδιόρρυθμοι τύποι μελετούν εκεί τις Ανατολικές θρησκείες αλλά και τον αποκρυφισμό. Η Αλεξάνδρα εκμεταλλεύεται την παραμονή της για να καταβροχθίσει όλα τα βιβλία της βιβλιοθήκης.

Ανακαλύπτει την Ινδική φιλοσοφία, τα συγγράμματα της Ράγια Γιόγκα, τα Ουπανισάδ, την Μπαγκαβάντ Γκίτα. Επειδή ασχολείται στα σοβαρά μ' ότι κάνει αποφασίζει να πάει στο Παρίσι και να μάθει σανσκριτικά. Στο Παρίσι η Αλεξάνδρα μένει στην Θεοσοφική Εταιρία. Επικεφαλής της είναι ένα περίεργο ζευγάρι που η γυναίκα είναι νάνος κι' ο άντρας ανισόρροπος. Οι συνθήκες ζωής είναι φτωχικές, αλλά η Αλεξάνδρα προσαρμόζεται εύκολα σ' αυτή

τη μοσέμικη ζωή. Την παρηγορεί η μελέτη και προσελκύεται απ' τον Βουδδισμό. Ο βουδδισμός για την Αλεξάνδρα δεν είναι μια θρησκεία είναι μια φιλοσοφία. Της αρέσει η αυστηρότητά του, η αποστασιοποίησή του, η περιφρόνησή του για τους μέλλοντες παραδείσους, είτε αυτοί προσφέρονται απ' τους ανθρώπους είτε απ' τους θεούς.

Το 1891 η Αλεξάνδρα κάνει το πρώτο της ταξίδι στην Ανατολή. Μόνη, μπαίνει στη Μασσαλία σ' ένα πλοίο που κατευθύνεται στην Κεϋλάνη. Η πρώτη της παραμονή στην Κεϋλάνη θα της μείνει αξέχαστη. Πολλά χρόνια αργότερα γράφει σ' ένα γράμμα της: «Σκέφτομαι πάντα την Κεϋλάνη. Πάντα αγαπώ το Κολόμπο, που περιτριγυρίζεται απ' τον ωκεανό, περιστοιχισμένο από φοινικοδάση». Αλλά η Κεϋλάνη δεν της αρκεί. Θέλει να φτάσει στην Ινδία. Αποφασίζει να διασχίσει μ' ένα μικρό βαπόρι τον κόλπο του Μαννάρ που χωρίζει την Ινδία απ' την Κεϋλάνη. Το ταξίδι είναι φοβερό. Υπάρχει μια φοβερή καταιγίδα. Το νερό πλημμυρίζει τ' αμπάρι και οι ποντικοί ξεχύνονται μέσα στο υπόλοιπο καράβι. Οι επιβάτες είναι πανικόβλητοι. Μόνο η Αλεξάνδρα έχει τη ψυχραιμία να πιεί όπως συνήθως το τσάι της. Η Ινδία την παρηγορεί γρήγορα απ' αυτό τον εφιάλη. Επισκέπεται ακούραστα διάφορες πόλεις, όλους τους ναούς και τα μουσεία. Την εντυπωσιάζει ιδιαίτερα η επίσκεψη της στο Μπενάρες την ιερή πόλη των Ινδουιστών.

Επιστρέφοντας απ' το μεγάλο ταξίδι της η Αλεξάνδρα αποφασίζει να γίνει τραγουδίστρια της όπερας. Με το γνωστό της πείσμα παίρνει μαθήματα τραγουδιού και παίρνει το καλλιτεχνικό όνομα Αλεξάνδρα Μυριάλ. Μετά από πολλές προσπάθειες βρίσκει δουλειά σαν πρώτη αηδός στην Όπερα του Ανόι την Ινδοκίνα. «Είχα την

νοσταλγία της Ασίας πριν πάω εκεί, κι έτσι απ' τη πρώτη μέρα που έφτασα στην Ινδοκίνα αισθάνθηκα σαν το σπίτι μου» γράφει στο «Ταξιδιωτικό Ημερολόγιο» της. Ενώ εκείνη την εποχή οι τραγουδίστριες συχνά χρησιμοποιούν την γυναικεία τους γοητεία για να έχουν την οικονομική υποστήριξη διάφορων θαυμαστών κάποιας ηλικίας, η Αλεξάνδρα παραμένει παρθένα. Το βράδυ τραγουδάει στην όπερα και την ημέρα μελετάει βουδδιστικά κείμενα. Στο Ανόι κάθισε δυο χρόνια.

Επιστρέφοντας στο Παρίσι γνωρίζει ένα νεαρό μουσικό, τον Ζαν Ωστον που θα είναι ο πρώτος έρωτας της ζωής της. Δεν παντρεύονται αλλά ζουν μαζί. Η σχέση αυτή θα διαρκέσει μέχρι το 1900 όπου η Αλεξάνδρα προσλαμβάνεται στη Δημοτική Όπερα της Τύνιδας. Εκεί γνωρίζει τον Φιλίπ Νέελ, έναν πολύ ωραίο άντρα που έχει μεγάλη επιτυχία στις γυναίκες. Αρχίζει μαζί του μια θεαλωδή σχέση, με πολύ πάθος κι' ομηρικούς καυγάδες και τελικά παντρεύονται. Η Αλεξάνδρα παρατάει το τραγούδι κι' αρχίζει μια νέα σταδιοδρομία αρθρογραφώντας σε διάφορες εφημερίδες. Γράφει διάφορα φεμινιστικά άρθρα και το 1906 συμμετέχει στο συνέδριο που κάνουν στη Ρώμη οι Ιταλίδες γυναίκες. Υποστηρίζει την αμοιβή της οικιακής εργασίας της γυναίκας και στο σπίτι της απαιτεί απ' τον άντρα της να έχει έναν δικό της χώρο.

Το 1907 γράφει στο περιοδικό «Η νέα Κοινωνία ένα άρθρο με τίτλο «Ο γάμος, επάγγελμα για τις γυναίκες». Γράφει: «Στο μέλλον ο γάμος... θα τοποθετηθεί σε νέες βάσεις. Αλλά μέχρι τότε και για να πετύχουμε αυτό το στόχο οι γυναίκες πρέπει να πετύχουν την οικονομική τους ανεξαρτησία... Ας μην παραμελήσουν τίποτα προκειμένου να την κερδίσουν: σπουδές, δουλειά, συμμετοχή σε συνδέσμους και σε συνδικάτα... Δουλειά, σκληρή δουλειά, είναι το σύνθημα που θα φέρει τη νίκη». Εκδίδει εξάλλου κι' ένα φυλλάδιο με τίτλο: «Ριζοσπαστικός φεμινισμός».

Για την Αλεξάνδρα η πραγματική ζωή θ' αρχίσει στα 41 της χρόνια. Μια ζωή μελέτης και ταξιδιών. Τότε έχει μόλις τελειώσει δυο βιβλία τον «Βουδδιστικό Μοντερνισμό» και τον «Βουδδισμό του Βούδδα». Το πάθος της Ασίας είναι τόσο μεγάλο, που η Αλεξάνδρα παρατάει την άνετη ζωή της στην Τύνιδα και τον άντρα της για τη μεγάλη περιπέτεια. Πρώτος σταθμός πάλι η Κεϋλάνη. Αυτή τη φορά κάνει το γύρο του νησιού, και βγάζει πολλές φωτογραφίες. Η φωτογραφία είναι ένα ακόμα ενδιαφέρον αυτής της ανήσυχης γυναίκας. Μετά φεύγει για την Καλκούττα κι' εκεί αρχίζει να μελετάει σοβαρά την ινδική σκέψη και κοινωνία. Από εκεί φεύγει σε λίγο για το Νταρζελίνγκ κι' εκεί έχει την πρώτη εμπειρία της του Σαμάντι. Το Σαμάντι είναι μια κατάσταση μεγάλης συγκέντρωσης όπου κανείς χάνει στην αίσθηση του έξω κόσμου. Το Νταρζελίνγκ που είναι ένα θέρετρο της μόδας είναι και το τέλος του πολι-

Η Αλεξάνδρα στη ζούγκλα του Νεσάλ

τισμού. Μετά αρχίζει η ζούγκλα. Αυτό δεν σταματάει την Αλεξάνδρα, που βρίσκει αμέσως άλογα κι' οδηγούς, να συνεχίσει την περιπλάνησή της. Έτσι κατορθώνει να φτάσει στο Σικκίμ ένα μικρό κρατίδιο των Ιμαλαίων. Γνωρίζει τον γιο του μαχαραγιά, τον Σιντκεόνγκ που είναι ένας μετενοσρκωμένος λάμα και μεταξύ τους γεννιέται μια πολύ μεγάλη φιλία. Η Αλεξάνδρα μαθαίνει πολλά πράγματα απ' αυτόν και σε αντίβαρο τον συμβουλεύει για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει απ' την αυλή του πατέρα του. Γρήγορα η φήμη της ξεπλώνεται στην περιοχή και κατορθώνει μέχρι και να τη δεχτεί ο Δαλάι Λάμα που μέχρι τότε δεν είχε θελήσει να συναντήσει καμμία Ευρωπαία.

Στο Σικκίμ η Αλεξάνδρα συναντάει ένα αγοράκι που το έχει σκάσει απ' το σπίτι του, τον Γιονγκκντέν, και το υιοθετεί. Από τότε θα την ακολουθήσει σ' όλα της τα ταξίδια. Στο Σικκίμ θα συναντήσει και το δάσκαλό της τον Γκομτσέν. Αποφασίζει να περάσει έναν ολόκληρο χρόνο στο μοναστήρι μαζί του. Πράγματι περνάει ένα χρόνο με φοβερά δύσκολες συνθήκες ζωής, μέσα στο φοβερό κρύο, με πενιχρά τρόφιμα, δεχόμενη τη διδασκαλία του Γκομτσέν. Εκεί έχει πρόσβαση και σε πολλά σπάνια ιερά κείμενα και κατορθώνει να τα μεταφράσει.

Μετά απ' αυτή τη περίοδο περιουλογής η ανήσυχη Αλεξάνδρα παίρνει πάλι τους δρόμους αυτή τη φορά διασχίζοντας την Ιαπωνία και την Κορέα και καταλήγοντας στην Κίνα. Μετά από μια σύντομη σχετικά παραμονή στο Πεκίνο, αρχίζει την εξερεύνηση της χώρας. Οι συνθήκες είναι φοβερά δύσκολες. Υπάρχει επιδημία χολέρας και εμφύλιος πόλεμος. Η Αλεξάνδρα στο δρόμο της βρίσκεται σε πολιορκημένες πόλεις, σε μάχες, περιποιείται τους τραυματισμένους και συφιλιτικούς στρατιώτες. Μετά από πολλές περιπέτειες φτάνει στο βουδδιστικό μοναστήρι του Κουμ-Μπουμ που βρίσκεται στην θιβετιανή επαρχία Αμντο. Το Κουμ-Μπουμ είναι ένας πραγματικός μικρόκοσμος. Ζουν εκεί 3.800 μοναχοί, σε παλατάνια ή σε κελιά

ανάλογα με την οικονομική τους κατάσταση. Η Αλεξάνδρα θα περάσει εκεί τρία ευτυχισμένα χρόνια.

Φεύγοντας απ' το Κουμ-Μπουμ η Αλεξάνδρα ονειρεύεται να πάει στη Λάσα στην πρωτεύουσα του Θιβέτ που είναι κλειστή στους ξένους. Για να πετύχει το σκοπό της θ' αναγκαστεί να περιπλανηθεί επί τρία χρόνια στην περιοχή που ονομάζει «Μεγάλο Θιβέτ» όπου μάχονται οι Κινέζοι με τους Θιβετιανούς. Θα γνωρίσει στο διάστημα αυτό πολλούς παράξενους ανθρώπους σ' αυτά τα μέρη των «ανθρώπων της μοναξιάς» και των ιπποτικών ληστών. Θα γλυτώσει από ένα σωρό κινδύνους όπως απ' τους ανθρωποφάγους γιόγκι. Έτσι έμαθε όμως και το λαό του Θιβέτ, τη γλώσσα, τις λαϊκές εκφράσεις. Μαθαίνει να ζητιανεύει, να κοιμάται στο δρόμο. Σ' όλη αυτή την περιπέτεια τη συνοδεύει ο θετός γιός της, ο Γιονγκκντέν. Για να κατορθώσει να φτάσει στη Λάσα η Αλεξάνδρα μεταμφιέζεται σε Θιβετιανή χωρική. Διασχίζει, περπατώντας μέρες ολόκληρες, ορεινά μονοπάτια κλεισμένα απ' το χιόνι, περνάει μεγάλα διαστήματα χωρίς φαί. Τελικά όμως, το κατορθώνει, είναι η πρώτη Ευρωπαία που πατάει το πόδι της στην πρωτεύουσα του Θιβέτ έστω κι' αν έχει γίνει ένας σκελετός.

Μη νομίζετε όμως ότι αυτός ο θρίαμβος, που της ενέπνευσε και το πιο διάσημο ίσως βιβλίο της το «Ταξίδι μιας Παριζιάνας στη Λάσα» και την έκανε γνωστή σ' όλο τον κόσμο, την έκανε κιόλας να ησυχάσει. Μερικά χρόνια αργότερα σε ηλικία 68 ετών θα ξαναξεκινήσει για ένα μεγάλο ταξίδι θα διασχίσει τη Βαρσοβία, τη Μόσχα, τη Σιβηρία και θα ξανακαταλήξει στην Κίνα. Εκεί θα γνωρίσει μεγάλες περιπέτειες γιατί θα πέσει στο αποκορύφωμα της εμφύλιου πολέμου. Θ' αποκλεισθεί, θα μείνει χωρίς λεφτά και θα ξαναγυρίσει στην Ευρώπη μετά από έντεκα χρόνια. Θα εγκατασταθεί στη Ντίνιε και θα περάσει την υπόλοιπη ζωή της μελετώντας και γράφοντας βιβλία. Γιατί η Αλεξάνδρα Νταβίντ Νέελ πέθανε το 1969 σε ηλικία 101 χρόνων.